

Dosarul nr. 2ra-1481/19

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (jud: V. Lastavețchi)

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud: L. Budăi, L. Pruteanu, I. Muruianu)

Î N C H E I E R E

04 septembrie 2019

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele completului, judecător
judecătorii

Ion Druță
Tatiana Vieru
Nina Vascan

examinând chestiunea cu privire la admisibilitatea recursului declarat de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Andrei Brînza împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, Procuratura Generală a Republicii Moldova și Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală și procuraturii,

împotriva deciziei din 14 martie 2019 a Curții de Apel Chișinău prin care s-a respins apelul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova și s-a menținut hotărârea din 18 decembrie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru,

c o n s t a ț ă :

La data de 04 ianuarie 2018 Andrei Brînza s-a adresat cu cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, Procuraturii Generale al Republicii Moldova și Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală și procuraturii.

În motivarea acțiunii reclamantul a indicat că la 18 septembrie 2015, de către organul de urmărire penală al Inspectoratului de poliție Cimișlia, în privința sa a fost pornită cauza penală nr.2015400432 conform elementelor infracțiunii prevăzute de art.186 alin. (1) Cod penal, pe faptul sustragerii a 220 piloni de pe terenul SRL „Mitarix-Vit”, în lunile aprilie-septembrie 2015, iar la 23 septembrie 2016, prin ordonanța OUP IP Cimișlia, fiind recunoscut în calitate de bănuț.

A invocat că, ulterior, în urma cererii depuse la Procuratura raionului Cimișlia cu privire la scoaterea sa de sub urmărire penală, prin ordonanța din 26 decembrie 2015, a fost scos de sub urmărire penală în temeiul art. 284 alin. (2) pct. 1) CPP, deoarece fapta nu a fost comisă de el.

A menționat că, deși din data de 26 decembrie 2015 nu mai deținea nici un statut procesual, prin ordonanța Organului de urmărire penală a Inspectoratului de Poliție Cimișlia din 16 martie 2016, a fost dispusă ilegal și nejustificat efectuarea

percheziției la domiciliul său, procurorul A. Borodin înaintând ilegal și nejustificat demers în instanța de judecată în vederea autorizării percheziției, care a fost autorizată ilegal prin încheierea judecătorului de instrucție din 18 martie 2016 la efectuarea căreia au fost înaintate obiecții de către apărătorul său, fiind înaintat și recurs, care prin decizia Curții de Apel Chișinău din 18 aprilie 2016 a fost admis, or, instanța de recurs casând încheierea judecătorului de instrucție din 18 martie 2016 și respingând demersul procurorului privind autorizarea efectuării percheziției la domiciliu a invocat că dispunerea efectuării percheziției la domiciliul său, în urma scoaterii sale de sub urmărire penală, a fost nejustificată, contrară legii, iar respectiv prin încheierea judecătorului de instrucție nejustificat și contrar prevederilor legale s-a autorizat efectuarea percheziției, fiind admisă o ingerința nejustificată în viața privată a familiei Brînza, precum și exercițiul dreptului de proprietate și inviolabilității domiciliului, astfel instanța reținând ca fiind încălcate drepturile și libertățile fundamentale garantate de art.6 și 8 CEDO prin efectuarea ilegală a percheziției.

A mai remarcat reclamantul că, ulterior, la solicitarea apărătorului său au fost informați că prin ordonanța din 10 mai 2016, emisă de procurorul A. Borodin, s-a dispus suspendarea urmăririi penale până la stabilirea persoanelor care au săvârșit infracțiunea, dispunându-se și restituirea a 2 piloni de beton ridicați în cadrul percheziției la domiciliul său.

A considerat reclamantul că acțiunile ilegale ale organului de urmărire penală, procuraturii și instanței de judecată, tragerea sa ilegală la răspundere penală în lipsa probelor, bănuiala ilegală de comiterea furtului pe care nu l-a comis, efectuarea ilegală a perchezițiilor, au jucat un rol negativ și stresant în viața sa și a familiei sale, creând o situație de stres și neliniște permanentă, incertitudine, stare de nervozitate, urmată de pierdere de timp, energie, fiindu-i afectate drepturile și libertățile sale și ale familiei, pătată onoarea și demnitatea față de vecini, consăteni și cunoscuți, fiind privit ca un hoț, persistând stare de rușine, deși era nevinovat, or faptul dat a devenit cunoscut vecinilor și consătenilor deoarece percheziția efectuată de două ori a fost în vizorul vecinilor și consătenilor, căroră trebuia să le explice că nu este vinovat și că sunt niște ilegalități ale organelor de drept și bănuieli nefondate, astfel fiindu-i afectată și starea psihică, prejudiciindu-1 moral.

Totodată a subliniat reclamantul că prin tragerea ilegală la răspundere penală i-au fost create obstacole în viața familială, or având la întreținere soția, copilul mic, casa nefinisată și datorii, presta munci în afara teritoriului Republicii Moldova pentru întreținerea familiei și finisarea construcției, astfel că, statutul de bănuț care impune mai multe obligații procesuale, nerespectarea căroră generau efecte nefavorabile, i-au creat stări permanente de incertitudine, or, având calitatea de bănuț și nefiind o hotărâre a instanței de judecată în privința sa, a fost în imposibilitatea de a pleca la muncă peste hotare pentru a-și întreține familia și a câștiga bani pentru construcția casei, astfel pierzând locul de muncă și fiind nevoit să se afle în țară pentru a nu risca consecințe nefavorabile și pentru respectarea obligațiilor impuse de Organul de urmărire penală despre respectarea căroră s-a obligat prin semnarea ordonanței de recunoaștere în calitate de bănuț din 23 septembrie 2015.

A relatat că neștiind când va fi citat de către organul de urmărire penală, fiind în permanentă așteptare și incertitudine și neputând pleca peste hotare la muncă, unde lucrase anterior, deoarece în orice moment putea fi citat, iar în această situație urma

a suporta nu numai consecințe în legătură cu neprezentarea dar și cheltuieli, fiind nevoit și impus de a se afla în țară până la scoaterea sa de sub urmărire penală, consideră că a fost privat de dreptul de a-și alege locul de muncă și dreptul la libera circulație, care i-au fost încălcate prin tragerea ilegală la răspundere penală, ce constituie o ingerință asupra libertății și inviolabilității persoanei, fiind echivalent cu situația juridică prevăzută în art. 3 alin. (1) lit a), c) a Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și instanței de judecată ce justifică dreptul la repararea prejudiciului cauzat.

A susținut că prin decizia din 18 aprilie 2016 Curtea de Apel Chișinău a statuat că, dispunerea efectuării percheziției la domiciliul său a fost nejustificată, contrară legii, astfel, prin încheierea judecătorului de instrucție nejustificat și contrar prevederilor legale s-a autorizat efectuarea percheziției, fiind admisă o ingerință nejustificată în viața privată a familiei sale, ingerință asupra libertății și inviolabilității persoanei, precum și exercițiul dreptului de proprietate și inviolabilității domiciliului, instanța de recurs invocând ca fiind încălcate drepturile și libertățile fundamentale garantate de art. 6 și art. 8 CEDO, încălcări prescise situației prevăzute art. 3 alin. (1) lit. a), c) al Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, acestea justificând repararea prejudiciului cauzat, impunând compensarea acestuia, or practica autorizării și efectuării unor astfel de percheziții pun în pericol drepturile și libertățile fundamentale ale omului, inviolabilitatea vieții private și de familie, a domiciliului, fapt pentru care Republica Moldova a fost condamnată de mai multe ori la CEDO.

A mai afirmat că din totalitatea circumstanțelor de fapt indicate se constată indubitabil că prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești i s-a cauzat un prejudiciu moral și consideră că are dreptul la repararea acestuia, iar caracterul îndelungat, grav al suferințelor psihice suportate, onoarei și demnității umane afectate, drepturilor și libertăților lezate, explică întinderea cuantumului prejudiciului moral solicitat ca despăgubire în sumă de 100 000 lei, care este o sumă rezonabilă și proporțională, compensație bănească ce poate într-o anumită măsură atenua, compensa restrângerile drepturilor și libertăților îngădite și încălcate, prejudiciul moral cauzat, și asigura respectarea principiului echității, care nu poate fi compensat doar numai prin simpla constatare a faptului dat.

La fel a apreciat că prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești i-a fost cauzat un prejudiciu material în sumă de 6400 lei, care urmează a-i fi compensat în corespundere cu prevederile art. 7 al Legii nr. 1545-XIII din 25.02.1998, acesta constituind cheltuieli de asistență juridică pe cauza penală intentată în privința sa.

În aceeași ordine de idei a menționat că la caz s-a stabilit indubitabil faptul acțiunilor ilicite ale organului de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești și cauzarea prejudiciului moral și material ca urmare a acțiunilor ilegale efectuate de aceștia, precum și dreptul său de a se adresa în instanța de judecată în vederea reparării prejudiciului cauzat, fapt ce atestă temeinicia acțiunii și atragerea răspunderii statului pentru prejudiciul ce i-a fost cauzat și care urmează a fi reparat integral de către pârâți.

Reclamantul a solicitat încasarea din contul bugetului de stat, prin intermediul

Ministerului Justiției al Republicii Moldova, a sumei de 6400 lei cu titlu de prejudiciu material și sumei de 100000 lei, cu titlu de prejudiciu moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, obligarea Procuraturii Generale a Republicii Moldova de a-i aduce scuze oficiale în formă scrisă, încasarea cheltuielilor de judecată în sumă de 6000 lei pentru serviciile de asistență juridică precum și încasarea altor cheltuieli de judecată suportate la examinarea cauzei.

Prin hotărârea din 18 decembrie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, acțiunea înaintată de Andrei Brînza s-a admis parțial; s-a încasat de la bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul lui Andrei Brînza, suma în mărime de 6400 lei cu titlu de compensație a prejudiciului material, suma în mărime de 20000 lei cu titlu de compensație a prejudiciului moral, cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, precum și cheltuieli de judecată, compuse din cheltuieli de judecare a cauzei, suportate de reclamant pentru asistența juridică, în sumă de 6 000 lei și pentru transport, în sumă de 421 lei, iar în total, suma în mărime de 32821 lei; în rest, acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată.

În susținerea soluției sale, prima instanță, cu trimitere la prevederile art. 1422 alin. (1) din Codul civil, art. 3 alin. (1) lit. a), c), art. 6 lit. b), art. 11 din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, a concluzionat că în perioada 23 septembrie 2015, când reclamantul a fost recunoscut în calitate de bănuț, și 26 decembrie 2015, când a fost scos de sub urmărire penală, acesta a suportat suferințe fizice și psihice, fiindu-i cauzat stres, sentimente de frustrare și stare de neliniște, suferințe morale, pentru care va acorda o compensație în sumă de 5000 lei.

Totodată, prima instanță a statuat că întemeierea ordonanței de scoatere de sub urmărire penală pe faptul că nu a fost posibil de a acumula probe, care să confirme că anume reclamantul a sustras pilonii, este suficient pentru a constata imperfecțiunea în activitatea organului de urmărire penală.

În continuare, prima instanță a subliniat că, ținând cont de gravitatea încălcării drepturilor reclamantului garantate de art. 6 și 8 CEDO, va acorda reclamantului, în calitate de compensație a prejudiciului moral cauzat prin percheziție, suma de 15000 lei.

Cu privire la pretențiile despre compensarea prejudiciului material, instanța de fond a reținut că reclamantul a prezentat bonurile de plată din 23 septembrie 2015 și 20 decembrie 2016, din care rezultă că a achitat avocatei Larisa David, pentru asistența juridică pe cauza penală, suma în mărime de 6400 lei.

Prin decizia din 14 martie 2019 a Curții de Apel Chișinău s-a respins apelul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova și s-a menținut hotărârea din 18 decembrie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru.

Instanța de apel în susținerea soluției sale a statuat că, prin aprecierea eronată dată de organul de urmărire penală și de procurori materialului probator și circumstanțelor reflectate în actele cauzei penale, intimatul/reclamant neîntemeiat a fost recunoscut în calitate de bănuț și nejustificat supus urmăririi penale.

Totodată, instanța de apel a nuanțat că este inexplicabilă, din punct de vedere a legislației procesual penale, efectuarea percheziției la domiciliul intimatului/reclamant, după emiterea în privința lui a ordonanței de scoatere de sub

urmărire penală.

În opinia instanței de apel, sunt derizorii declarațiile apelantului despre aceea că intimatul nu ar fi fost tras ilegal la răspundere penală și nici nu i s-a acordat statul de condamnat, fiind doar în calitate de bănuț de comiterea unei infracțiuni în baza probelor acumulate în cadrul urmăririi penale, or, într-o astfel de manieră descrisă de apelant, în lipsa probelor veridice și plauzibile, dincolo de orice îndoială rezonabilă, contrar prevederilor art. 21 din Constituție, organul de urmărire penală poate trage la răspundere penală orice persoană, iar Legea nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 devine inaplicabilă.

În același sens, instanța de apel a menționat că o asemenea abordare este construită pe o înțelegere eronată a textului și spiritului prevederilor Legii nr. 154-XIII din 25 februarie 1998, care face o distincție clară a acțiunilor ilicite a organului de urmărire penală bazată pe erori sau rezultate din intenție criminală.

La fel, instanța de apel a punctat că Legea nominalizată *supra*, nu instituie o condiție specială privind existența unui act juridic separat, prin care să fie declarate ca fiind ilegale acțiunile organului de urmărire penală, or, înseși ordonanța de scoatere de sub urmărire penală, este unica dovadă legală suficientă, care denotă tragerea ilegală a persoanei la răspundere penală.

În aceeași ordine de idei, instanța de apel a notat că la faza de urmărire penală, lui Andrei Brînză i s-a adus atingere drepturilor și libertăților fundamentale, dânsul fiind supus unor inconveniențe, pe care li-a suportat în urma acțiunilor ilicite ale organului de urmărire penală, a procuraturii, precum și a gradului de mediatizare a cauzei penale și impactul atât asupra reclamantului/intimat, cât și asupra familiei sale, de fapt acest impact nici nu a fost dezmințit de apelant.

În ce privește prejudiciul material, instanța de apel a reținut că acesta a fost probat, fiind constituit din suma achitată avocatului, care este una reală, necesară și corespunde criteriului de rezonabilitate.

La 31 mai 2019 Ministerul Justiției al Republicii Moldova a declarat recurs împotriva deciziei din 14 martie 2019 a Curții de Apel Chișinău.

În motivarea recursului recurentul a reiterat circumstanțele expuse în fața instanțelor ierarhic inferioare, insistând că instanța de apel, verificând legalitatea și temeinicia hotărârii primei instanțe, eronat a interpretat dreptul material care reglementează aprecierea prejudiciului material și moral, precum și faptul că, instanța de apel nu și-a motivat concluziile sale privind admiterea unor probe.

Astfel, recurentul a invocat că pentru angajarea răspunderii statului pentru prejudiciul cauzat prin erori judiciare și de urmărire penală, sunt necesare unele condiții speciale, și anume existența faptei ilicite, or, la materialele cauzei nu există nici un act care ar confirma ilegalitatea acțiunilor autorităților statului.

La fel, recurentul a invocat faptul că prejudiciul material nu a fost probat, iar, prejudiciul moral urmează a fi privit ca o compensare și nicidecum ca obținerea unor foloase necuvenite.

În acest sens, recurentul a solicitat casarea deciziei din 14 martie 2019 a Curții de Apel Chișinău și a hotărârii din 18 decembrie 2018 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, cu emiterea unei noi hotărâri prin care acțiunea înaintată de Andrei Brînză să fie respinsă ca neîntemeiată.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Curtea de Apel Chișinău a pronunțat decizia contestată la 14 martie 2019, fiind expediată participanților la proces, iar conform ștampilei aplicate pe copia scrisorii de însoțire, a fost recepționată de către recurent la 08 mai 2019 (f.d. 150).

Astfel, luând în considerare cele menționate, se apreciază că cererea de recurs depusă de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova a fost declarată în termenul legal de 2 luni, prevăzut de art. 434 alin. (1) Cod de procedură civilă.

Examinând temeiurile recursului, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova consideră că recursul este inadmisibil din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 432 alin. (1) Cod de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Alineatele (2) și (3) al articolului menționat, prevăd exhaustiv cazurile în care se consideră că au fost aplicate eronat normele de drept material sau procedural, iar alin. (4) prevede că săvârșirea altor încălcări decît cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

În conformitate cu art. 433 lit. a) Cod de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3), (4) Cod de procedură civilă.

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) Cod de procedură civilă, or recurentul nu a invocat nici un temei care ar indica la ilegalitatea deciziei contestate, ci a formulat critici ce se axează asupra fondului cauzei.

Prin urmare, argumentele recursului nu indică la încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural de către instanța de apel, respectiv nu constituie temei de casare a actului judecătoresc recurat.

Colegiul reține că, potrivit regulilor din Secțiunea a II-a din Capitolul XXXVIII Cod de procedură civilă, instanța de recurs nu verifică modul de apreciere a probelor de către instanțele de fond și de apel. Forța atribuită unei probe sau alteia, coraportul dintre probe, suficiența probelor și concluziile făcute în urma probațiunii sunt în afara controlului instanței de recurs. Prin prisma art. 432 alin.(4) Cod de procedură civilă, instanța de recurs poate interveni în materia probațiunii doar sub aspect procedural și anume dacă se invocă că instanța de apel a apreciat în mod arbitrar probele, încălcând în mod flagrant regulile de apreciere a probelor stabilite în art. 130 Cod de procedură civilă. Din recursul declarat nu rezultă argumentul privind încălcarea flagrantă a regulilor de apreciere a probelor.

Or, recursul exercitat conform secțiunii a II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia în fapt.

Astfel, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al

Curții Supreme de Justiție reiterează și faptul că, procedura admisibilității constă în verificarea faptului, dacă motivele invocate în recurs se încadrează în cele prevăzute în art. 432 alin. (2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

În acest context, completul reține că dreptul unei persoane de acces liber la justiție poate fi limitat, inclusiv prin instituirea procedurii de examinare a admisibilității recursului, or prin însăși natura lor, condițiile pentru examinarea unei cereri introduse pe o cale de atac extraordinară pot fi mai stricte decât condițiile stabilite pentru o cale de atac ordinară. Asemenea rigori urmăresc scopul de aplicare și interpretare unitară a legislației și îndeplinesc funcțiile de administrare eficientă a justiției, fiind în deplină concordanță cu art. 6 din CEDO (*hotărârea Trevisanato contra Italiei din 15 septembrie 2016*).

Din considerentele menționate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a considera recursul declarat de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova ca fiind inadmisibil.

În conformitate cu art. art. 269-270, 433 lit. a), 440 Cod de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție
d i s p u n e:

Recursul declarat de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova se consideră inadmisibil.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului,
judecător

Ion Druță

judecătorii

Tatiana Vieru

Nina Vascan